

Allmän obligationsrätt, 27.2.2026

Maxpoäng i förhållande: 30 p.

Maxpoäng (uppgift 1): 10 p.

Maxpoäng (uppgift 2): 10 p.

Maxpoäng (uppgift 3): 10 p.

Vid tentamen är det tillåtet att även använda sanakirja.fi-tjänsten.

Uppgift 1 (svarsutrymme 295 ord)

A Ab hade beviljats en räntefri kredit på 100 000 euro som företagsstöd från byrån för B:s kommuns näringstjänster. Enligt ett villkor i skuldebrevet var förfallodagen för skulden den 2 januari 2028. A Ab hade ingått ett avtal med B:s kommuns miljönämnd om att kommunen skulle planlägga en viss tomt för bostadsbruk, så A Ab kunde börja bygga där.

Genomförandet av planläggningen fördröjdes dock i kommunens förvaltning och på grund av detta krävde A Ab 200 000 euro i skadestånd från kommunen, för bland annat arbetskraftskostnader som förblev obehövliga under dröjsmålstiden. Kommunen delgav att den motsätter sig kravet, då meddelade A Ab att de kvittar sin skuld enligt skuldebrevet med sin skadeståndsfordran.

Kommunen bestred A Ab:s rätt till kvittning. Kommunen uppmärksammade först och främst att även om det i detta fall i teorin rör sig om två prestationsskyldigheter så är de inte på något sätt jämförbara med varandra. Näringstjänsternas fordran är i rena pengar (i euro enligt skuldebrevet) medan miljötjänsterna från första början bara skulle planlägga marken, även om A Ab nu också har börjat tala om skadestånd. Kommunen anser dessutom att det i princip är möjligt att hela planläggningsavtalet är ogiltigt och därmed kan skulden som grundar sig på avtalet överhuvudtaget inte användas för kvittning, innan saken får klarhet i en eventuell rättegång. Kvittningsmeddelandet är också i det avseendet förhastat eftersom näringstjänsternas skuldebrevsfordran förfaller först 2028. A Ab kan heller inte på grundval av detta ännu ensidigt avsäga sig denna skuld. Till råga på allt är A Ab:s skuld och den fordran som drivits in kopplade till helt olika parter, kommunens två olika myndigheter, så av denna anledning kan kvittning inte heller komma i fråga.

– Ge din motiverade uppfattning om förutsättningarna för kvittning är uppfyllda i det här fallet. Du behöver inte göra en bedömning av förutsättningarna för skadeståndsansvar eller avtalets ogiltighet.

Uppgift 2 (svarsutrymme 520 ord)

Hur bestäms skadeståndsansvaret för en minderårig i jämförelse med skadeståndsansvaret för en person som är myndig, och när är en förälder ansvarig för skada som deras barn förorsakat? Nämn även flera exempel. (7 poäng)

Vilket sorts orsakssammanhang krävs för att skadeståndsansvar ska uppkomma? Räcker det med enbart kausalitet eller finns det andra krav? Nämn även exempel. (3 poäng)

Uppgift 3 (svarsutrymme 455 ord)

Läkaren A samlade på konst. Han hade i Konstaffär B hittat en rysk oljemålning, som säljaren påstod vara målad av I. Repin. Affären ingicks 14.6.2025 och A fick tavlan med sig hem. Köpesumman på 30 000 € lämnades obetald "högst för ungefär ett par veckor" tills A hade ordnat tillräckligt med kontanter. Konstaffär B konstaterade 18.7.2025 att köpesumman fortfarande var obetald och skickade ett påminnelsebrev till A, där affären angav att den krävde betalning av köpesumman samt ränta på det obetalda beloppet från och med 14.6.2025. A betalade köpesumman 1.12.2025, men lät bli att betala räntan. I dag har A fått ett sakkunnigutlåtande som anger att tavlan inte är målad av I. Repin, utan är en billig kopia. A har för avsikt att häva köpet och kräva ränta för att Konstaffär B har haft köpesumman i sin besittning sedan 1.12.2025.

– Ge en rättslig bedömning av vilka ränterättsliga ansvar som är aktuella i fallet för A:s och Konstaffär B:s del.

Modellsvår:

Uppgift 1

Kuittauksen edellytykset ovat a) saatavien samanlaatuisuus, b) vastasaatavan perimiskelpoisuus, c) oikeus pääsaatavan suorittamiseen ja d) saatavien vastakkaisuus. Saatavien samanlaatuisuuden vaatimus merkitsee sitä, että kuitattavien saamisoikeuksien tulee koskea sisällöllisesti samanlaatuista suoritusta. Tapauksessa sekä päävelka eli A Oy:n velkakirjavelka että vastasaatava eli vahingonkorvaussaatava ovat rahamääräisiä. Sillä, että vahingonkorvauksen perusteena on muuntyyppisen velvoitteen laiminlyönti, ei ole merkitystä. Vastasaatavan perimiskelpoisuuden vaatimus merkitsee sitä, että vastasaatavan velkojalla on ollut oikeus periä saatavaansa oikeusteitse. Vastasaatavan tulee olla myös erääntynyt. Se, että kunta kiistää vastasaatavan pätevyys, ei estä asian viemisestä oikeuteen. Jos katsotaan, että saatava on pätevä, sillä on myös voinut kuitata. Kuittaus ei edellytä vastasaatavan selvyyttä eikä riidattomuutta. Vahingonkorvaussaatavan syntyy suoraan erääntyneessä muodossa. Kuittaus edellyttää, että kuittaavalla osapuolella on ollut oikeus päävelan suorittamiseen. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että vaikka rahavelalle olisi sovittu tietty eräpäivä, sen suorittaminen ennenaikaisesti on silti sallittua, ellei tätä ole

erikseen kielletty. Tapauksen velkakirjan erääntymättömyys ei siten estä kuittausta. Saatavien vastakkaisuuden vaatimus merkitsee sitä, että päävelan velallisen tulee olla vastasaatavan velkoja ja päinvastoin. Ainakin valtion eri viranomaiset on katsottu voitavan samastaa toisiinsa kuittauksen kannalta. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin kunnan viranomaisten osalta, koska myös kunta on valtion tavoin julkisoikeudellinen oikeushenkilö. Näin kuittausta ei tapauksessa estä myöskään se, että B:n eri viranomaiset ovat päävelan velkojana ja vastasaatavan velallisena. Kokonaisuutena voidaan siis todeta, että kuittauksen edellytykset ovat käsillä, kunhan A Oy:n vahingonkorvaussaatava on pätevä.

Uppgift 2

Miten alaikäisen korvausvastuu määräytyy verrattuna täysi-ikäisen korvausvastuuseen ja milloin vanhempi on vastuussa lapsensa aiheuttamasta vahingosta? Mainitse myös esimerkkejä (7 pistettä).

VahL 2:2:n mukaan ”Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksatoista vuotta nuorempi, on hän velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.” Olennaista on huomata, että alaikäisen korvausvastuuta on kavennettu aikuisen vastuuseen verrattuna kahdella tasolla: sekä tuottamusarvioinnin (lievempää) että korvattavan määrän osalta (pääsääntönä kohtuullinen, ei täysi, korvaus). Korvausvastuulle ei ole alaikäraja. Vanhemman lapsen osalta tuottamus täyttyy yleensä helpommin kuin nuoremman, ja myös korvausvastuun määrä on yleensä suurempi. Esim. 17-vuotias koulun tietokoneen tahallaan hakkeroiva voi joutua täysimääräiseen korvausvastuuseen aiheuttamastaan vahingosta. 7-vuotias puolestaan ymmärtänee aiheuttavansa vahinkoa naarmuttaessaan naapurin autoa, mutta ei välttämättä hahmota sen määrää. Myös vahingonkärsijän varallisuustilanne vaikuttaa arviointiin samoin kuin tietoisuus menettelyn vahingollisuudesta. Tahallisten rikosvahinkojen osalta on voitu tuomita täysi korvaus.

Huoltaja vastaa alaikäisen aiheuttamasta vahingosta vain oman tuottamuksensa perusteella; esim. jos on laiminlyönyt valvonnan tai kasvatuksen tai antanut haltuun vaarallisia esineitä. Riippuu lapsen iästä ja kehitystasosta sekä aikaisemmasta mahdollisesta vahingonaiheuttamisesta, miten tarkasti lapsen toimia on valvottava. Esim. aseiden käytön opettaminen ja sen varomaton säilytys voi johtaa korvausvastuuseen, jos lapsi aiheuttaa sillä vahinkoa.

- Hemmo s. 67-70 ja s. 34, Ståhlberg – Karhu s. 102-108

Millaista syy-yhteyttä korvausvastuu edellyttää? Riittääkö pelkkä kausaalisuus vai onko muitakin edellytyksiä? Mainitse myös esimerkki. (3 pistettä)

Syy-yhteyden oikeudellinen arviointi rakentuu luonnontieteelliselle/tosiasialliselle perustalle. Syy-yhteyttä saatetaan kuitenkin pitää korvausvastuun kannalta riittävästi selvitettyinä,

vaikka sataprosenttista luonnontieteellistä kausaliteettia ei voitaisikaan osoittaa. Toisaalta oikeudellinen vastuu ei ulotu kaikkiin teon etäisiin seurauksiin, jotka ovat tosiasiallisessa kausaalisuhteessa vastuuperusteeseen.

Ennakoitavuusrajoitus ja loukatun normin suojatarkoitus rajoittavat korvausvastuuta. Ennakoitavuusrajoitus tarkoittaa sitä, että vahingonaiheuttaja ei vastaa sellaisista vahingoista, joiden aiheutuminen on ollut hänen kannaltaan ennalta arvaamatonta. Vahingon ennakoitavuus voi perustua joko aiheutumisen yleiseen tunnettavuuteen (luottokortin takaisinottopalkkiotapaus KKO 1995:198) tai vahingonaiheuttajalla olleisiin erityistietoihin tai siihen, mitä hänen olisi pitänyt tietää. Esimerkiksi leipäveitsellä uhkaamistapauksessa KKO 1990:163 oli uhkaajalle ennakoimatonta, että toinen kuin uhattu henkilö pudottautui parvekkeelta maahan ja loukkaantui.

Normin suojatarkoitus (normi vaaran suunnassa) on ennakoitavuusvaatimuksen kanssa rinnakkainen korvausvastuun rajoitusperuste. Tuottamusvastuussa tämä tarkoittaa sitä, että korvausvastuu syntyy vain, jos loukatulla normilla on pyritty juuri tapahtuneen kaltaisen vahingon välttämiseen. Esimerkkinä tästä on perukirjan rekisteröintiä koskeva KKO 1997:49, jossa alioikeuden laiminlyönti valvoa perukirjan jättäminen sinne ei johtanut perinnön menettämistä koskevaan korvausvastuuseen, koska valvontavelvollisuuden tarkoituksena oli perintöverotuksen toimittaminen eikä se, että perillinen saisi tiedon perittävän kuolemasta.

Uppgift 3

Kysymys koski korkojen eri muotoja eli varsinaista korkoa, viivästyskorkoa ja tuottokorkoa. Tapauksen korko-oikeudellisten kysymysten ratkaisemisen kannalta on myös merkitystä, että A on kuluttajan asemassa, jolloin otetaan huomioon korkolain 2.2 §:n määräys lain pakottavuudesta. Korkolain 3.1 §:n mukaan velallinen ei ole velvollinen maksamaan varsinaista korkoa velan eräpäivää edeltävältä ajalta, ellei korosta ole sovittu. Tätä kutsutaan korottomuusolehtamaksi.

Myös viivästyskorosta säädetään korkolaissa ja viivästyskoron suuruudesta on säännös lain 4 §:ssä: "Velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko." Säännöksestä seuraa, että viivästyskorko on 1.1.2025 alkaen ollut 9,5 %.

Yhtä lailla on syytä pohtia, mistä ajankohdasta velvollisuus maksaa viivästyskorkoa alkaa. Ensin on pohdittava, onko eräpäivä ennalta määrätty velallista sitovasti. Jos näin on, viivästyskorkoa on maksettava eräpäivästä lukien korkolain 5 §:n 1 momentin mukaan.

A:n 14.6.2025 ostaman taulun kauppahinta 30.000 € jäi velaksi "korkeintaan noin pariaksi viikoksi". B vaatii kauppahinnan ja viivästyskoron maksua 18.7.2025. Tapauksen ilmaisu "korkeintaan pari viikkoa" on kuitenkin epämääräinen, eikä eräpäivää voitane pitää sitovasti määriteltynä. Tämän takia sovellettavaksi tulee korkolain 6.1 §, jonka mukaan "viivästyskorkoa on maksettava siitä lähtien, kun 30 päivää on kulunut siitä päivästä, jona

velkoja lähetti velalliselle laskun tai muutoin vaati määrätyn rahamäärän suorittamista. Velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen maksamaan viivästyskorkoa ajalta ennen laskun tai vaatimuksen saapumista hänelle.” Kuluttajasuhteissa seuraa myös lain 6.2 §:stä, että velkojan ilmoituksesta tulee ilmetä myös viivästyskoron suuruus ja se ajankohta, josta se lähtee juoksemaan. Kun B lähetti tämän sisältöisen muistutuskirjeen 18.7.2025, A:n velvollisuus maksaa viivästyskorkoa on alkanut aikaisintaan 18.8.2025.

Taideliike B on 1.12.2025 vastaanottanut A:lta taulun kauppahinnan suuruisen maksun. Lähtökohtana on, että maksu kattaa ensisijaisesti velasta johtuneet korot, eli tässä tapauksessa viivästyskorko, jonka jälkeen maksu kohdistuu maksamattomaan velkaan. Tilanne kuitenkin mutkistuu siitä, että Taideliike B:n suoritus oli virheellinen, minkä takia A vaatii kaupan purkua. On mahdollista, että liike toimi joko vilpittömästi taikka vilpillisesti myydessään taulun A:lle. Pohtimisen arvoista on se, miten B:n virheellinen suoritus vaikuttaa A:n velvollisuuteen maksaa viivästyskorkoa, vaikka virhe ilmenee vasta maksuviivästyksen aikana. Kun sopimuksen purkaminen johtuu velkojasta, lienee kohtuullista, ettei A:n tarvitse maksaa viivästyskorkoa korkolain 11 §:n sovittelusäännöksen perusteella.

Koska B on 1.12.2025 vastaanottanut A:lta maksun, ja kauppa puretaan myöhemmin, ajankohtaiseksi on myös pohtia tuottokoron maksuvelvollisuutta. Kuluttajasuojalain 5:28e.2:n mukaan myyjä, joka joutuu palauttamaan kauppahinnan, on velvollinen maksamaan korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista eli vuotuista korkoa kulloinkin voimassa olevan 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron mukaisesti siitä lähtien, kun hän vastaanotti kauppahinnan. (Säännös vastaa kirjassa silloin voimassa ollutta kauppalain 65.2 §:ää). Kirjallisuudessa tätä korkoa kutustaan tuottokoroksi. Tapauksessa siis Taideliike B joutuu maksamaan tuottokorkoa A:lle 1.12.2025 alkaen kunnes kauppahinta palautetaan.

- Liian moni opiskelija ei pysty erottelemaan säännösten formuloimisen johtopäätösten tekemisestä.
- Yllä olevat perustelut ovat vaadittua monisanaisemmat.